

Грабчук А.

СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКОГО ТУРИЗМУ В ІВАНО-ФРАНКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Івано-Франківський національний технічний університет

нафти і газу

АНОТАЦІЇ

У статті проаналізовано сучасний стан і перспективи розвитку дитячо-юнацького туризму в Івано-Франківській області. Відзначено актуальність прикладних, наукових досліджень, що спрямовані на аналіз процесів у цьому напрямку і допомагають обґрунтувати перспективні напрями його становлення.

Ключові слова: дитячо-юнацький туризм, туристсько-краєзнавча діяльність спортивний туризм, спортивні туристські походи.

В статье проанализировано современное состояние и перспективы развития детско-юношеского туризма в Ивано-Франковской области. Отмечена актуальность прикладных, научных исследований, которые направлены на анализ процессов в этом направлении и помогают обосновать перспективные направления его становления.

Ключевые слова: детско-юношеский туризм, туристско-краеведческая деятельность спортивный туризм, спортивные туристские походы.

The article analyzes the modern state of baby-juvenile tourism development in Ivano-Frankivsk region. It deals with the urgency of applied and scientific researches that are directed to the development process analyses and help to prove the perspective directions for its formation.

Key words: baby-juvenile tourism, tourist local lore activity, athletic tourism, athletic tourism excursions.

Метою роботи є виявлення і аналіз процесів розвитку дитячо-юнацького туризму в Івано-Франківській області.

Для досягнення мети у роботі поставлені наступні **завдання**:

- проаналізувати сучасний стан дитячо-юнацького туризму в Івано-Франківській області;
- виявити основні тенденції розвитку туризму за останні десять років;
- виявити шляхи розв'язання існуючих проблем.

Методи дослідження. У роботі застосовано порівняльний методи, метод

аналізу.

Головними процесами розвитку дитячо-юнацького туризму в Івано-Франківській області є:

- 1) скорочення чисельності дітей і підлітків, що займаються спортивним туризмом в позашкільних закладах освіти;
- 2) обмежене фінансування освітніх установ, що не дозволяє проводити з учнівською молоддю прогулянок вихідного дня та одно-трьохденних походів;
- 3) недостатня кількість проведення походів спортивного характеру;
- 4) недостатня кількість філій для повнішого охоплення гуртковою роботою дітей сільської місцевості.

Постановка проблеми. Одним із напрямків розвитку туризму в Україні є дитячо-юнацький туризм. В цій течії працюють не лише туристичні фірми, а й обласні державні центри туризму і краєзнавства учнівської молоді. Недостатнім є фінансування дитячо-юнацького туризму державними, регіональними самоврядними чи профспілковими організаціями.

У такій ситуації важливими є розробка та реалізація загальнодержавної й регіональних програм відновлення та розвитку дитячо-юнацького туризму, що поєднували б його соціальну і економічну ефективність. На мою думку, актуальними є наукові дослідження, що спрямовані на аналіз роботи у цьому напрямку туризму і допомагають обґрунтовувати перспективу його становлення.

Для оцінки роботи позашкільних закладів освіти в Івано-Франківській області щодо спортивного туризму, на мою думку, потрібно відзначити організацію та проведення спортивних туристських походів з учнівською та студентською молоддю. Такі заходи розкривають проблему організації та розвитку туризму в умовах державного управління (на прикладі Івано-Франківської області) [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Упродовж розвитку й

вдосконалення туристично-краєзнавчої діяльності і теоретичного обґрунтування її суті, в сучасній науковій літературі сформувались різні погляди на ці види діяльності. Більшістю авторів [4] туристично-краєзнавча діяльність розглядається як важливий засіб пізнання минулого і сучасного нації, народу, держави. Водночас вона виступає ефективним чинником фізичного вдосконалення організму людини [2].

На цій основі туристично-краєзнавчу діяльність розглядають як об'єктивну потребу суспільства, пов'язану з процесами соціалізації, а в сьогоденних умовах з проблемами трансформації суспільно-економічних відносин в посттоталітарних державах, якими є Україна і Польща. [3].

Термін “турист” вперше з'явився у книзі Стендаля “Спогади певного туриста”, виданої в 1838 році. В другій половині XIX століття Е. Літрє помітив в енциклопедії французької академії під назвою “туризм” запис, що це “подорож людини з цікавості і проведення дозвілля” [5]. Закон України “Про туризм”, прийнятий 15.09.1995 року трактує туризм як тимчасовий виїзд людини з місця постійного проживання в оздоровчих, пізнавальних або професійно-ділових цілях без заняття основним видом трудової діяльності.

За визначенням Світової Організації Туризму, туристична діяльність розглядається як загальні дії людей, які подорожують і перебувають на відпочинку за межами свого щоденного оточення. Виділяємо 3 основні форми: місцевий туризм, виїзний і приїзний. До **місцевого** туризму відносимо подорожі та мандрівки територією власної країни проживання. **Приїзний** туризм відносять до осіб, які постійно проживають за межами даної країни і відвідують її з туристичними цілями. **Виїзний** туризм відносять до подорожуючих за кордон власної країни проживання.

В процесі еволюції туризму з'явилася значна кількість його різновидів. Сьогодні виділяють масовий туризм, альтернативний, активний, кваліфікований, релігійний, дитячий тощо.

Результати дослідження ґрунтуються на аналізі інформації про розвиток туристично-краєзнавчої роботи в Івано-Франківській області.

Результати досліджень та їх обговорення. Значне місце в цій системі займають позашкільні навчально-виховні заклади, які спрямовують свої зусилля на забезпечення потреб учнівської молоді в творчій самореалізації, здобуття нею позашкільної освіти, умінь і навичок за інтересами.

Особливу роль у справі виховання юних громадян України відіграють позашкільні заклади туристсько-краєзнавчого профілю.

Туристські походи, краєзнавчі експедиції, екскурсії є важливим засобом формування у підростаючого покоління національної свідомості, любові до рідного краю, його природи та історико-культурної спадщини, виховання юних патріотів української землі. Учнівська молодь має можливість під час туристсько-краєзнавчих подорожей займатися пошуковою та науково-дослідницькою роботою, що сприятливо позначається на її світогляді, дозволяє побачити і пізнати різні регіони України, інші держави, закріпити вже здобуті знання та навички, розширює можливості щодо професійної орієнтації. Завдання щодо розвитку спортивного туризму на Прикарпатті, а саме дитячо-юнацького, покладене на Івано-Франківський обласний державний центр туризму і краєзнавства учнівської молоді.

Педагогічний колектив центру працює над проблемою: «Задоволення освітніх потреб вихованців, учнів і слухачів з туризму і краєзнавства, які не забезпечуються іншими складовими структури безперервної освіти, допомога педагогам в професійному самовираженні і творчій самореалізації»

Головною формою навчально-виховної роботи є гурткова робота. Кількість творчих учнівських та студентських об'єднань постійно зростає. Якщо в 1989 році працювало 57 туристсько-краєзнавчих гуртків, в яких навчалося 1072 учні, то в 2007 році число гуртків виросло до 192 (336,8 %),

а кількість вихованців у них – до 3625 (338,2 %). Динаміка зростання кількості гуртків, охоплення ними вихованців, та профілі творчих об'єднань показані на рис. 1.

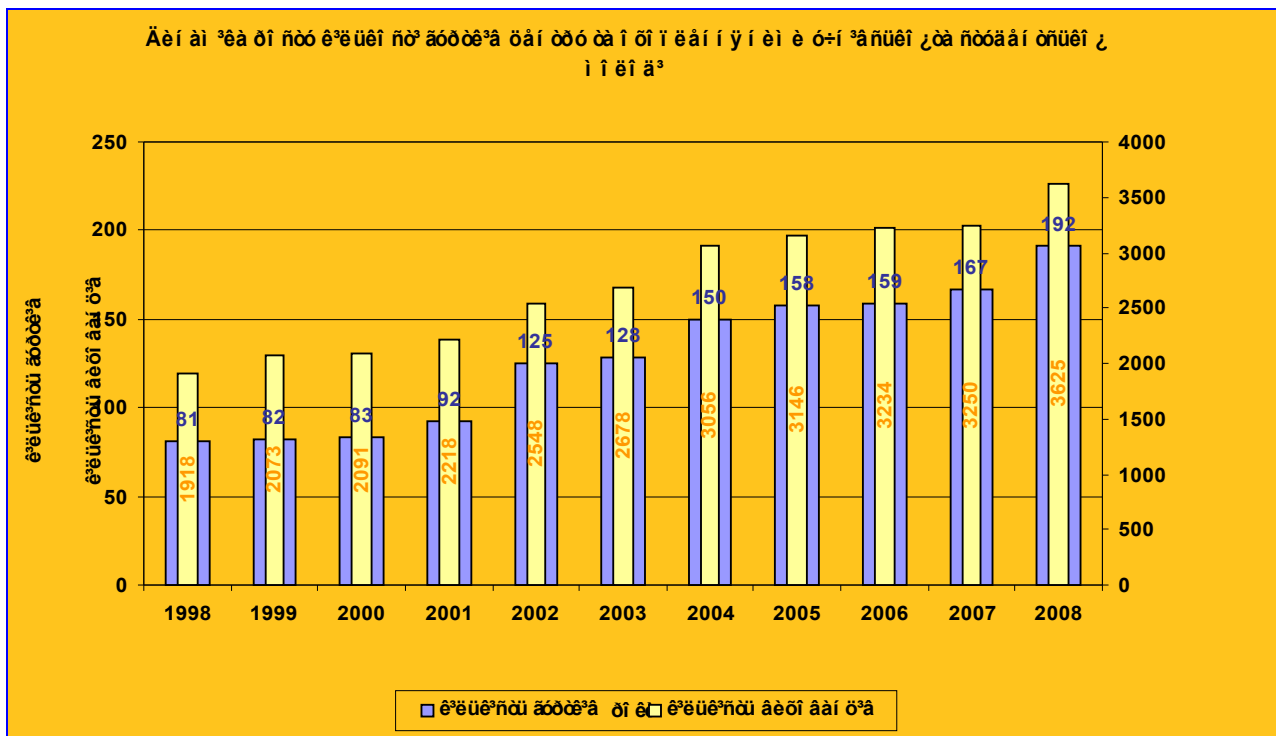

Рис. 1

Значну увагу приділяють вивченню потреб учнів у здобутті позашкільної освіти творчі об'єднання туристсько-краєзнавчого профілю, що враховується при щорічному формуванні мережі гуртків. Як наслідок, у цей час в області немає жодного району (міста), де б не діяли гуртки центру.

Із 192 гуртків центру, що працюють в 2007/2008 навчальному році, 65 творчих об'єднання початкового, 123 основного та 4 вищого рівня. Гуртки створені при загальноосвітніх школах, школах-інтернатах, гімназіях, ліцеях, коледжах, професійно-технічних училищах, технікумах, Прикарпатському національному університеті ім. В. Стефаника. З метою повнішого охоплення гуртковою роботою дітей сільської місцевості, 45,8% гуртків центру діють в його філіях.

Щорічно випускники, які закінчують навчання в гуртках основного та вищого рівнів, проходять підсумкову атестацію і їм вручаються свідоцтва про здобуття позашкільної освіти за відповідним напрямком.

Важливе значення надається кадровому забезпеченню туристсько-краєзнавчої роботи. Центр постійно дбає, щоб керівниками гуртків працювали висококваліфіковані спеціалісти, фахівці-краєзнавці, які мають відповідну теоретичну і практичну підготовку. На сьогодні в ОДЦТКУМ працює 140 педагог, в тому числі 41 основних працівники та 99 сумісників.

Однією з провідних ланок туристсько-краєзнавчої роботи є організація спортивних подорожей, експедицій з метою пізнання рідного краю, фізичного загартування та духовного збагачення школярів.

В центрі склалася певна система проведення цієї ділянки роботи. Щорічно керівниками гуртків ОДЦТКУМ з школярами області проводиться більше півтисячі походів вихідного дня. Зростає кількість багатоденних походів та експедицій. Тільки в червні 2005 року в залік обласних змагань юних туристів-краєзнавців було проведено 36 ступеневих і категорійних походів. Влітку 2006 року центр організував 38 походів I та II категорій складності, 2007 – 39 походів I та II категорій складності, 2008 – 33 походів I та II категорій складності з учнівською молоддю. При ОДЦТКУМ працює маршрутно-кваліфікаційна комісія, яка надає консультаційну допомогу керівникам учнівських та студентських туристичних груп у розробці маршрутів та підготовці багатоденних туристських мандрівок, дає дозвіл на їх проведення, перевіряє готовність груп до походу, випускає на маршрут та здійснює контроль за безпечним проведенням подорожі.

Увійшло в традицію проведення цілого ряду змагальних туристських заходів, перелік яких, кількість та охоплення ними школярів показані на рис. 2.

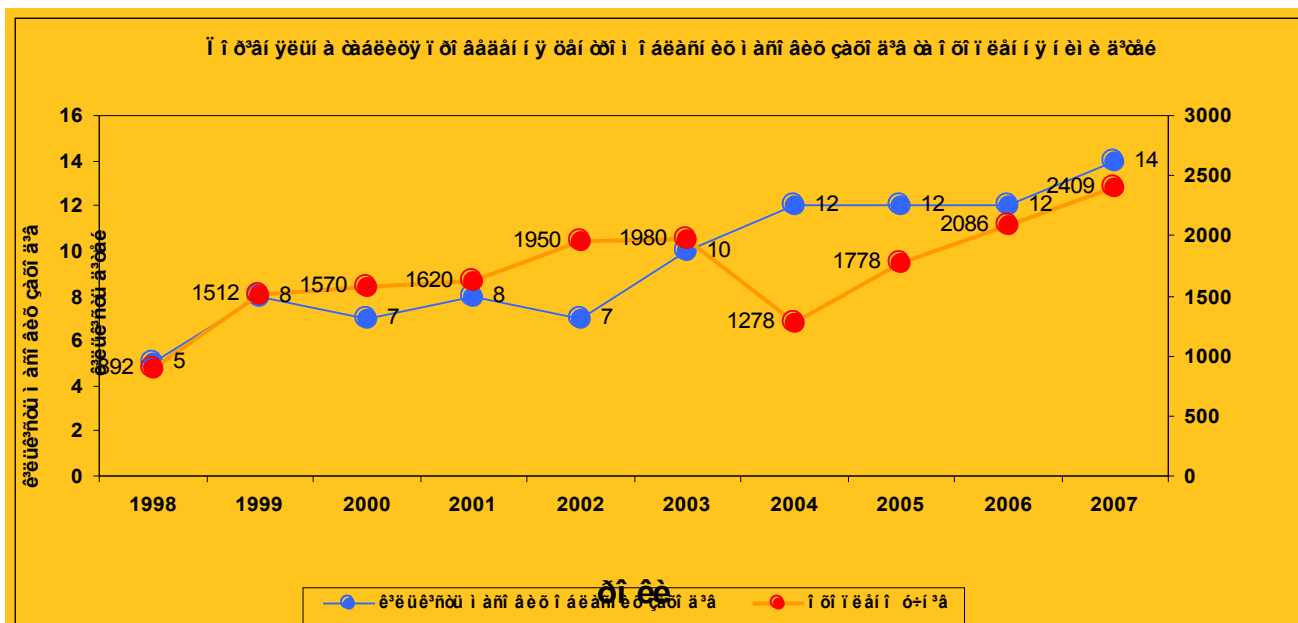

Рис. 2

Починаючи з 1957 року, позашкільний навчальний заклад провів 49 обласних змагань юних туристів-краєзнавців. З 1977 року спільно з геологорозвідувальним факультетом Івано-Франківського інституту нафти і газу, з метою профорієнтації учнівської молоді та залучення її до пошуково-дослідницької роботи в геологічних гуртках, започатковано обласні змагання юних геологів. У 2008 році проведені XXXI такі змагання. З 1993 року центром регулярно проводиться відкритий обласний турнір із спортивного орієнтування серед гуртківців центру.

З 2000 року започатковані обласні змагання з техніки лижного туризму (2000 рік), обласний турнір з техніки пішохідного туризму в закритому приміщенні (2002 рік), відкритий турнір з техніки пішохідного туризму серед гуртківців ОДЦТКУМ “Срібний карабін” (2004 рік).

У 2002 році обласний турнір на приз В.М. Гуцуляка реорганізовано в обласні змагання “Пам’яті ветеранів туризму”, на яких юні туристи-краєзнавці змагаються за чотири перехідних кубки: приз М. Дуплеци – в особисто-командних змаганнях на смузї перешкод, Р. Короля – на змаганнях із спортивного орієнтування; В. Гуцуляка – в конкурсно-краєзнавчій програмі та М. Бойка – в конкурсно-спортивній програмі.

У 2005 році, вперше за останні 10 років, обласні змагання юних туристів-краєзнавців, в яких взяли участь команди всіх міст і районів області, були проведені у двох вікових групах та з багатоденними походами.

Щорічно, в першу суботу жовтня, центр організовує масові сходження школярів області на одну з вершин Українських Карпат (Говерлу, Хом'як, Піп Іван, Маковицю, Грофу, Писаний камінь та інші), присвячені Дню вчителя та Міжнародному і національному Дню туризму. Такі ж сходження та туристські змагання проводяться і з гуртківцями на кожній філії центру.

Надзвичайно суперечливою є ситуація щодо організації в районних центрах області туристських зльотів, змагань та туристських походів з учнівською та студентською молоддю. Лідерами за чисельністю проведення туристських заходів в області є міста Івано-Франківськ, Коломия, Косів, Верховина, смт. Вигода.

Упродовж 1998-2008 рр. на Прикарпатті чисельність учнів загальноосвітніх шкіл та студентської молоді значно зросла. Однак, такого результату було досягнуто виключно за рахунок походів вихідного дня, одно- трьохденних тренувальних походів для підготовки до категорійних походів в залік змагань.

Висновки. Аналіз статистичної інформації дозволяє зробити висновки про те, що до основних проблем розвитку дитячо-юнацького туризму в Івано-Франківській області належить недостатня кількість залучення учнів загальноосвітніх шкіл до занять спортивним туризмом в позашкільних закладах освіти, мала кількість фахівців з цього напрямку, відсутність в школах та вищих навчальних закладах позаурочних форм заняття в гуртках зі спортивного туризму. На жаль, саме такі проблеми є характерними не лише для Івано-Франківської області, а й для України загалом.

Головними структурно-динамічними процесами розвитку дитячо-юнацького туризму в Івано-Франківській області є:

- 1) низька чисельність дітей і підлітків, що займаються спортивним туризмом в позашкільних закладах освіти;
- 2) обмежене фінансування освітніх установ, що не дозволяє проводити з учнівською молоддю прогулянок вихідного дня та одно-трьохденних походів;
- 3) недостатня кількість проведених походів спортивного характеру з різних видів туризму;
- 4) складна ситуація щодо діяльності позашкільних закладів освіти загалом.

Література

1. Інформація про розвиток туристично-краєзнавчої роботи в Івано-Франківській області.
2. Коцан И.Я. Физиологическая характеристика влияния туристско-краеведческой деятельности школьников на их организм. – Одесса, 1998. – 279с.
3. Рут.Є., Мицкан Б. М. Карпатський Єврорегіон – центр рекреаційного туризму та інтеграції молоді //Молода спортивна наука України. – 2003. – Т. 1. – Вип. 7.– С.56–59.
4. Butowski L. Organizacja turystyki w Polsce.- Warszawa: APY „MART”, 1996.-214 s.
5. Gaworecki W. W. Turystyka, Wydanie II zmienione.- Warszawa: PWE, 1998.- 67s.